

Da Bogen "Teglværker ved Flensborg Flord" blev udgivet, kom jeg i Tanker om, hvad min Far har fortalt mig engang. Min Faders Far stammer fra Årø, og flyttede til Broager, da der ikke var Arbejde nok paa Øen, og Teglværkerne havde nok. Her blev han ogsaa gift. Om Sommeren boede Familierne ved Teglværket i nogle lange Huse hvor de hver havde et stort Køkken og en stor Stue. I Sommeren 1924, var Rasmus og jeg med min Far i Broager og Omegn. Husene stod endnu, og Far fortalte, at naar de som Børn kom hjem fra Skolen, skulde de altid først vende Stenene, som var lagt til tørre, paa nogle bræddere. Da vi var der, blev der kun lavet haandstrøgne Tagpander, som min Onkel Rasmus, hans Kone Tante Anna, og en med Navn Jens lavede. I den ene Ende af Skuret travede en Hest rundt i en rund Beholder med Lær. Herfra tog Tante en Pørtion og æltede denne grundigt. Saa fik Onkel og Jens hver det Halve og formede en Tagpande paa nogle Træformer, som saa blev lagt til tørre. Ejern af Værket kom tilfældigt forbi, han kunne kende Far, gav Haand og var meget flink. Far har tjent som Karl paa hans Gaard inden han gik til Posten, Vi var ogsaa hen at se et moderne Teglværk, hvor alt gik med Maskiner.

I Bogen paa Side 50, staar min Fars Broder Hans Holm Rasmussen og hans Kone Cecilie til højre. Han var besat kendt under Navnet Hans Holm. Han er den eneste, der har Hølm som Mellemnavn.

Rasmus og jeg er født i Nørregade i Tønder, øst for Richtsengade i Brødbager Jessens Hus. Hjørnehuset var Bager Cosmos. Der gik en Gang ind til Jessens Baggaard, hvor der var en lille Lejlighed, der boede vores Forældre Onkel Martin og Tante Lise syntes ikke om denne solfattige Lejlighed, og hjalp dem, saa de kunde bygge i Strucksalle.

Bager Jessen kunne leve af at bage Brød, han havde sine faste Kunder, som han besøgte to gange om Ugen. Brødet havde han i en tohjulet Kassevogn med Laag paa. Jeg kan da huske, at han ogsaa kom hos os.

Lidt mere om Brød. Paa Landet have man mange Steder en muret Ovn, som blev opvarmet med forskelligt Affald. De var flere om den, og naar den ene var færdig, fortsatte en anden, da Ovnen var varm. De bagte for en Maaned ad gangen, og have i Bryggelsen et lavt Skab til Brødet, Skabet blev ogsaa brugt som Bord. Tante Lise i Nykirke, bagte saadan, og i Nælde, hvor Rasmus og jeg var en Sommerferie, bagte de ogsaa saadan. Brødet smagte meget godt, og blev hverken tør eller fugtig. De tyske Soldater fik noget de kaldte "Kommishbrot". De fik et Brød om Ugen, og Far fortalte, det første Aar blev de ikke rigtig mæt af det. Efterhaanden som de blev vænnet til det, brugte de ikke mere hele Brødet og solgte saa et Stykke til de nye Rekrutter. De tyske Soldater laa jo to Aar.

I gamle Dage skulde man jo, naar man have udlært, gerne paa Valsen, saa man kunde lære noget mere og se noget. Det var en Slags Statussymbol. Min Svoger Karl Madsen (Tante Minnas mand) have lige udlært ved Krigsslut, 1918, og gik med en Kammerat. De kom til Strassburg, hvor de fik Besked paa, at den Tid havde været, de have ingen Arbejde til sig selv, saa de maatte rejse hjem igen. De blev fulgt til Banegaarden til det rigtige Tog nord paa, fik Billetterne og saa havde de været paa Valsen.

Mens vi var i Lære, gik vi efterhaanden over til at lave Biler. Den første Lastbil vi lavede, en Ford, var til Snitgaard i Bredebro. Vi var naturligt lidt stolt af den. I de 35 År, jeg har arbejdet som Karetmager, og Vognbygger, har jeg været med til at bygge næsten alle Slags Hestevogne og Biler.

Vi havde hjemme i Tønder en stor Have med Frugttræer og Frugtbuske. Under Krigen(1914-18)bragte vi mange Spande fyldt med Ribs eller Solbær til Købmanden, som havde let ved at sælge disse. Købmanden havde ofte i de færdte Krigsaar Kunsthonning uden Kort. Honningen var gerne i emajlerede Gryder eller Spande af forskellig Størrelse.

Den Grund mine Forældre byggede paa~~h~~, var rigeligt stor. Den var den første der blev udstykket af en stor "Fenne", som gik helt ned til "Viktoriabryggeriet, og sydpaa helt til Markgade. Ejeren forlangte, Køberne skulde tage helt til Markgade, da han ellers var bange for at blive hængende med denne Ende. Men de fleste Købere kombagefter af med Enden, især til Jernbanefolk. Mine Forældre solgte til Lokomotivfører Pahl, som ved Genforeningen flyttede til Rendsburg.

Dengang bestod Kloaken af en Grøft foran Huset. "Spanden" blev begravet paa den store Grund, det var jo Naturgødning og Jorden kunde nok bruge den sammen med Svine- og Hørsegødningen. Mor vaskede op i en lille Balje og Opvaske vandet blev hældt over i to Spande, som vi Drengene saa skulde vande Frugtbuskene med, og Buskene bar godt med store Bær.

Hvornaar vi fik Vandledning, husker jeg ikke nøje, men jeg kan huske at vi havde en Pumpe i Gaardspladsen, og at vi sommetider skulde hjælpe at pumpe. Tønder havde Gasværk, men vi havde ikke indlagt Gas. Gadelygterne blev oplyst med Gas, var store og af Støbejern. Lygterne brændte ogsaa om Dagen med en lille Flamme, da dette var nemmere end at tænde den hver Aften. Saa gik der hver Aften en "Gasmand" langs med en særlig Stok og drejede og forfuldt Blus, og om Morgenen ned igen. Efter Genforeningen fik vi ogsaa indlagt elektrisk Lys, men Strømmen var meget dyr. Petroleumslamperne kom saa til Nykirke. Ved samme Tid fik Tønder ogsaa rigtig Kloak, og Strucks=allee fik gule Klinker paa Fortorvet.

Efter Revolutionen skete der ogsaa en Revolution i Møden, den blev mere fri. De unge Damer behøvede ikke mere at have Kjolerne ned til Anklerne, men et Stykke under Knæene, og Farverne blev mere lyst. Da ogsaa Stømperne maatte være lyse, maatte mange ældre Damer have deres "Riechfleschchen" op af Tasken, for at komme sig over Epoket. En Tid lang lignede Kjolerne mere en Sæk, men den Dag kom, da de igen skulde have "Tajlje" og det blev mere Kunst at sy en smuk Kjole.

Lige efter Krigen kunne Bønderne købe Heste fra Staten. Disse skulde dog det første Aar staa i Stalden naar de ikke blev brugt. De var jo ikke vandt til Grøntfoder og skulde i Stalden langsomt vennes til Græs. I Nykirke fik de to meget smukke brune Heste, som de blev meget glade for. De skulde jo ogsaa have Vognene i orden igen. Jern til Hjulringe var ikke at faa, saa blev der sømmet Baandjern rundt om HJulet.

Hos Onkel Martin boede en Broder til ham, han var Ungkarl og lidt svagelig. De sad sommetider begge to og skar Pølsepinde og runde Trækiler som brugtes til samle Baadbundene med. Baand til at binde Tagbunder med sad de ogsaa og lavede, idet de havde en bestemt slags Græs, som de fugtede og snoede som en Slags Reb i en bestemt Længde.

I Tønder ender Husene mellem Skibbroch og Møllegade i en Spids til Lillegade. Spidsen er nok væk nu, men jeg kan huske, at Huset var lille med et lille Smedeværksted. I Gavlen var der indmuret tre runde Kanonkugler. Hvor gamle disse var, var der ingen der dengang vidste.

3
Hvis jeg husker rigtigt, var en dansk Kr. i 1914. I, 06 Guldmark værd.
I Dezbr. 1918 skulde der 2, 00. Papiermark til en Guldmark.
I Dezbr. 1919. skulde der 11, 00. Papiermark til en Guldmark.

Da vi fik dansk Kronemønt 20. mai 1920, gavdet en Krone for 13, 50 Mark.

Der blev indført en Slags Valutagodtgørelse, hvorefter Indestaaende i Banker og Sparekasser før Krigsudbrud 1914, blev omregnet i danske Kr. efter en fastsat Skala. Det blev de mere de Rige der fik dem.

De tyske Marksedler indtil 1915 var lavet af stærkt Læredspapier og efter min mening smukke. Mange ældre Folk kunne ikke forstaa at de gode Mark gik væk, og gemte nævnte Sedler, fast overbevist om, at de blev gyldig igen, til Glæde for senere Samlere.

Inflationen ruinerde mange Folk. De Folk der have Laan, skyndte sig at betale disse tilbage. Min Far skyldte Onkel Martin en del, da Onkel have hjulpet ham til at bygge. Jeg stod tilfældigt i Haven, da Far og Lütje drøftede dette. Lütje sagde ganske roligt: De Penge var jo gaaet alligevel, nu har de dog gjort Gavn. Han fik nok Pengene med tilbage.

Hanne husker ogsaa: Hendes Far have nok laant hos hans Far (Ofa) og betalt tilbage. Dahun var i Køkkenet med hendes Far, kom Ofa ansusende: Du kom af med din Gæld, men Pengene er ikke mere værd end at viske sin "Røv" med. Det var de jo heller ikke.

Vores Nabo i Tønder, Schæfer, Struks+Alle 26. stammede fra Sønderlygum. Han havde købt Huset i Tønder og bagefter solgt sine to Gaarde da Marken endnu stod godt. Da han fik Pengene, var disse ikke mere værd, end han kunne købe en blaa Kasket for dem, denne viste han nogle gange med Ordene: Den fik jeg for mine to Gaarde.

Ved Emmerlevdiget ligger ogsaa en stor pæn Mark (fenne) som blev solgt for Mark. Sælgeren købte tilsidst ogsaa en Kasket inden Marken gik helt væk. Nogle kaldte den "æ Kasketfenn".

Da vi kom i Lære, i 1922, var der en del tyske ældre Svende rundt om. Disse fik Lov til at fortsætte, da de havde arbejdet her inden Genforeningen. Hos Roost var en meget dygtig ældre Smedemester, Mathai. Han stammede fra Thüringen, men have Hus og Kone i Husum. Naar han have faaet Ugeløn, gik han med det samme i Banken og lod Kronerne veksle til tyske Mark. Det gav jo mange. Baade vores Chefer og Banken advarede og raadede ham til at beholde Kronerne. Men han vilde ikke høre. Da Marken saa virkeligt gik væk, klappede han sammen.

Da vi fik Kronerne, rejste mange til Tyskland for at købe forskellige Ting, og Forretningerne vilde hellere end gerne have Kroner. I Julen 1921 fik Rasmus og jeg et Lommeur som Far have hentet i Niebül, jeg har mit endnu.

Mojn,

er flere gange blevet omtalt i Pressen, med forskellige Formoninger om, hvor Hilsenen stammer fra. Da jeg gik i Skole, blev der efter Krigen ogsaa hilst mojn, men mest om Morgenene. En Lærer der havde gjort hele Krigen med, fortalte, at det var Amerikanerne, der jo altid havde travlt, som havde forkortet "God Morning" til mojn. Tid er Penge...

Vi kom i Skole 1914, i April. Krigen brød ud i August. I Tønder skulde "Mændene" indtil en vis Alder ogsaa stille. Da der ikke med det samme var Uniformer nok, rendte en Del Soldater en Tid lang i halvt civil.

Far var 42 Aar dengang. Han blev 3 gange indkaldt til "Landsturm" Jeg mener, han laa i Skærbæk, Døstrup og Brøns. det var ikke længe ad gangen, da Postmesteren søgte ham fri, fordi Far forstod at tage "Reservepostfolkene", mest 16-17 aarige Dreng og lidt ældre Damer.

Efterhaanden blev Føden ogsaa lidt knap. Et Svin og Høns havde vi iforvejen. Nu fik vi ogsaa 2 Geder og Kaniner, saa fik vi da af og til Kaninsteg. Men for alt dette fik vi trukket af Levnesmiddelkortene.

Rasmus og jeg havde saa arbejde med at plukke Kaninfoder, flytte Gederne om Middagen og hente dem hjem om Aftenen. De gik i Grøstekanten ved Gaarden "Gørrismark". Her fik min Far ogsaa lov til at slaa Græsset i Grøfterne, saa vi havde Hø til Vinteren. Men alle Børn hjalp jo dengang, saa jeg synes, at det ligegodt var en interessant Tid.

Vi kom godt ud af det med Forvalteren paa Gaarden. Han kørte ogsaa Høet hjem for os, og saa skulde dette jo slæbes op paa Loftet.

En Dag Rasmus og jeg havde hjulpet med et eller andet, skulde vi med ind og have "Næ", Aftensmad. Der var en hel del Folk paa Gaarden. Først fik vi en vældig Tallerken stuvede Kartoffer, og den spiste der fire Mand af. Det var første og sidste gang vi skulde prøve det. Det var vi jo ikke vant til. Den yngste Søn, Anton Gottbersen, har jeg mødt flere gange siden.

Da vi ogsaa skulde plukke Kaninfoder, lavede min Far en Vogn af en Kasse og to Barnevognshjul. men denne var ikke stærk nok. I 1916 købte min Far saa en "Blokwagen", en fire-hjulet Haandvogn. Denne var stærk, saa jeg havde den endnu i Højer til 1956.

Med Vognen hentede vi blandt andet Koks paa Gasanstalten, disse var jo ogsaa paa Kort. Et Aar fik Folk lov til at samle Grene i Gallehus-Skov, til blandt andet Bønnestænger. Det sidste Krigsår var vi et par gange fra Skolen i i Skoven, for at plukke Blade, som blev tørrede til Kreaturfoder. Vi fik lidt Betaling for det. Vi skulde ogsaa engang langs fra Skolen i Husene og samle Knogler, en Husmor havde i hvertfald Humør, hun sagde: hvis du vil komme med en Stæg, maa du gerne faa Knoglen igen.

Vi fik ogsaa Kolonihave i en lav Mark. Et Aar var det saa pløret, at vi ligefrem gik i Vand for at høste Kartofflerne, Kaalen og Roerne, ellers var Jorden god nok.

De sidste Krigsår blev Skoletiden ogsaa mindre paa Grund af Lærermangel, ellers havde Skoletiden altid været hver Dag fra 8 til 12, og fire Efttermiddage fra 2 til fire.

Vi fik ogsaa en Obst-und Gartenbauverein. Denne have ganske vist bestaaet et par Aar, men det var mest de bedre stillede, som dengang var Medlem. Nu var det godt nok at blive Medlem. Foreningen anskaffede Roe- og Kartoffelraspe og andet som gik paa skift hos Medlemmerne. Vi lavede Kartoffelmel og kogte Sirup af Roerne. De første gange blev Sirupen saa tyk at den knap var at faa ud af Glasset.

Bønderne avlede ogsaa Roer og Kartoffler som skulde leveres paa Bane-gaarden og losses i Jernbanevogne. Bøndernes Vogne blev til dels trukket af Stude med Krigsfanger som Kudske. Disse sørgede for at tage nogle til os Børn. I Kælderen i "Viktorias-Bryggeriet" (nu Bachmanns Kornlager) blev der indrettet en "Rørbendøranlage". Her stod en del Kvinder, skrællede Roer, som saa blev tørret, saa holdt de sig bedre. En tørret Roestrimmel smagte helt godt. I Storbyerne fik de ikke meget andet paa det sidste. Vi Børn sneg os sommetider forbi Kældervinduerne og fik en Haandfuld. Men opdagede Direktør Feustel os, tog pokker ved ham.

I Tønder blev der ogsaa bygget en Mælketørringsanstalt (nu Slakteri) men den kom ikke rigtigt i gang. I Højer blev der ogsaa bygget en Sægræs-fabrik, som blev lige færdig da Krigen sluttede, men da der gik Sygdom i Sægræsset kom den aldrig i gang. Den have ellers mange fine Maskiner. Fabrikken blev senere brugt som Lager og en del Aar som Karosserifabrik, og andet.

Under Krigen var mange Folk ogsaa langs at samle Aks, naar Markerne var høstet. Det gav ligegodt en Del. Min Far lavede en Plejl til at tærsk med. Det gjorde han i Vaskerummet. Naarhan saa var paa Møllen efter Korn, til Svin og Høns (ogsaa paa Kort) tog han gerne en lille Sæk med og fik det hjemmeavlede Korn malet.

Det sidste Krigsaar var der et par gange en Leutnant med to Mand langs, for at se hvor mange Kartoffler, Roer og andet vi have. Han var meget flink. Han kastede bare et Blik i Kælderen og sagde gerne, at der nok ikke var for meget.

De første Krigsaar have vi for det meste to Soldater i Kvater. De skulde ligge paa Loftet. Da det ikke var udbygget, hængte min Far nogle Sække op, saa det ikke blev for koldt for dem. Vi havde nu Held med at faa flink Folk, saa om Aftenen fik de Lov til at komme ned i Stuen. En gang var den ene Soldat en Bonde fra en større Gaard. Da han havde været et stykke Tid, kom Vognmanden med to Sække Kartoffler, som vi skulde have af ham.

Der laa ogsaa en Militærkapelle i Tønder. Naar denne bragte Kompagniet til Øvelse, eller hentede den igen, var vi Børn gerne et Stykke med. En Dag begyndte de større Drengene at fløte med, menda blev Kapelmesteren vred.

Onkel Rasmus laa ogsaa en Tid i Tønder, men boede ikke hos os. Kompagniføreren var Oberleutnant Buntrock, som boede to Huse fra os. Han var i Civil Postassistent og kendte Far. Da Kompagniet en Dag var opstillet ved Marschbahnhofs hotel, jeg antager det skulde flyttes, var vi med Far hen og se, muligvis for at sige farvel. Buntrock var en meget flink Mand talte lidt med Far og sagde, at de have svært ved at faa en "Mütze" til Onkel, da denne have et usædvanligt stort Hoved. Saa have de lavet en af t Onkel kom til Bryssel og var mest der.

Jønnes (Christines Mand) to Brødre og han selv kom ogsaa med. Onkel Peter Broager, Onkel Jørn Gudrup var ogsaa med. Vetter Rasmus faldt, men de andre kom da hjem igen. Vi fik sommetider Post fra dem. De skrev dansk, hvad der forbaavsende mig, at de maatte. Jeg har nogle af Kortene liggende.

Hannes Far var ogsaa hele Krigen med, men til sidst væk fra Fronten, da han have for mange Børn. Han skrev skiftevis til alle Børnene, en Del af Hannes Kort har vi endnu. Han var Unteroffizier og have "Eisernes Kreuz 2. Kl." Ved Revolutionen kom han hjem til en "Schiffahrtsgruppe", som lossede hvad der skulde til og fra Sild.

Udenfor Tønder byggedes der to store Luftskibshaller, Flyvehaller, Gasanstalt og traadløs Telegrafstation. Herfra fløj Luftskibene blandt andet til England, de kom ikke alle hjem igen, fyldt med Gas og store Skydeskiver som de jo var. Engang blev Hallerne bombet af Englænderne, og det lykkedes de Engelske Flyvemaskiner at naa over Grænsen til Danmark, hvor de blev interneret. Det var dengang en Bedrift at flyve over Nordsøen. Den Dag have Matroserne Fest, og passede ikke godt nok paa. Blandt de flere hundrede Matroser var flere Spioner, en Kumunist, Wollweber, skal have været paa spil.

Matroserne lavede Sløjt, blandt andet Kurve af Pilegrene, som vi ogsaa købte, de var meget stærke

Mange matroser var fra Storbysterne, så de hamstrede hos Bønderne, det vil sige at de købte lidt Madvarer, som de sendte hjem. Nu var dette forbudt, og Gendarmen skulde tage Stikprøver. Men den gik ikke. Matroserne havde en stor Trækvogn, trukket af 6-8 Mand, der trak i et tov med Haandtag i. Med denne vogn besørgede de Post og andre Årinder. Nu tog de 4-5 Mand ekstra med, med Gevær og Bajonet. Disse overværede indleveringen og gik først naar de havde set deres Pakker lænet i Postsækken. Gendarmen var fornuftig nok til at lade dem i Ro.

Revolutionen gik roligt af saa vidt jeg husker. I hvert fald i Tønder. Der blev dannet Soldaterraad, de fleste Soldater fik rødt Armbind paa, og Byrådet blev afsat. Om Formiddagen var Klokmanden langs: de Folk som viste sig paa Gaden efter Kl. 12, vilde uden Varsel blive skudt. Vi hørte ingen Skud. De næste Dage var der saa Forsamlinger og Optog og der blev holdt Taler af den Slags Folk, som "Den brave Soldat Sveik" kalder: den Slags svømmer altid ovenpaa.

Paa Luftskibshallen blev der Auktion over en hel del Møbler og andet. Vi var med Far derud og købte et stort Bord og 4 Skamler, som vi skulde bruge i Køkkenet.

Kommandanten var Adelig og og meget populær hos Mandskabet. Da det hele holdt op, bragte Mandskabet ham til Toget med fuld Musik. Kommandanten red foran og da Toget kørte, fik han et kraftigt hurra med paa Vejen. Et Bevis paa, at ikke alle Officerer var forhadte.

Lige efter Genforeningen var der fri Adgang til Hallerne. Der var ingen Vagter. Vi Knægte skulde selvfølgelig prøve at klatre op paa Hallerne. Disse var 45m. høje. Nogle af Gangbroerne var i stykker, at vi alligvel vovede hele Vejen rundt, forbauser mig i Dag, men den ene fik nok den anden til det. I Dag vilde jeg kalde det for dumdristigt, men der var en dejlig Udsigt.

Af de "Postbeamten", som blev og gik over i dansk Tjeneste, var min Far den eneste, der kunde tale og skrive "Rigsdansk", sagde man dengang. Han havde som statsløs haft lov til at faa Danskundervisning. Derfor blev han valgt, til at byde de danske Embedsmænd velkommen.

Far var: Kongelig dansk Over post pakmester i det bevægelige Postkontor.

Min Fars Broder, Onkel Jørn, som var Smedmester i Gudorup, var under Kri- gen indkaldt som Smedemester paa et Værft i Kiel.

Min Far fortalte ogsaa engang, at en Onkel til ham, skulde have studeret til Præst. Det var et Barnløst Præstægtepar, der vilde have ladet ham studere. Men han skulde først aftjene sin Værnepligt som Dragoner. Her var han saa uheldig at styrte med Hesten og brække Halsen.

Keiser Wilhelm d. 2. havde seks Sønner. De Dødsere, som ogsaa fik seks Sønner, fik som en Slags Fadderskab en Sum udbetalt. Hvor meget, om det var Alligt eller engang, husker jeg ikke, men jeg husker, at en Klassekammerat havde faaet den femte Broder, så de nu var seks. Rektor kom nogle Dage senere ind i Klassen og ønskede Kameraden til Lykke med, at Keiseren nu var en slags Fadder for den nye Broder.

7
Rasmus og jeg blev konfirmeret i Paasken 1922. Vi vilde begge havde været Møbelsn~~ker~~er, men skulde saa have ventet et og et og et halvt Aar. Det var hos Richter og Møller. Det var knap med Lærepladser, og da Brd. Roost søgte en Smede-, en Karetmagor- og en Sadelmagerlærling, valgte Rasmus at blive Smed og jeg Karetmager. Vi arbejdede den gang 10 Timer om Dagen, 60 Timer om Ugen. Der var ike noget der hed Ferie. Vi skulde have Kost og Logi, men Logi fik vi hjemme, saa vi stode Far og Mor, hvor de havde os. Efter to Aar fik vi saa Kosten hjemme, da det blev Fru Roost for meget.

Vi fik lært fra Bunden af. Jeg har savet mange Planker op med Fodsav, paa tysk Faustsæge, og da jeg skulde hævle Stykkerne med Haanden, skulde jeg nok passe paa at save lige. Falserne skulde vi ogsaa lave med Haanden, saa jeg fik lært at kende Træet. En Del Værktøj lavede vi ogsaa selv.

Rasmus fik ogsaa lært meget med Haanden, ogsaa at slaa for med to Mand, hvilket ikke var let.

Fir maet var ikke vel lidt af Konkurrenterne, da det havde taget noget Arbejde fra disse, hvad vi Læringerne ogsaa fik at mærke. Til en Udstilling, hvor Læringerne ogsaa skulde lave et eller andet, paastod Kommiten, at jeg ikke havde lavet mit Hjul selv, og at Smedelæringerne blandt andet havde brugt Drejebænk. Men Roost havde nu nogle dygtige Mestres og Svendes, vi lærte godt. Saa tog Firmaet vore Sager hjem.

Vi fik hele Vognbyggeriet lært, fordi vi sommetider skulde Hjælpe i de andre Fag. Efter ca. to Aar, begyndte vi ogsaa paa Bilbyggeri, saa vi fik det hele med. Til Svendestykke lavede jeg et Førerhus, som Konkurrenterne paastod, jeg ikke havde lavet selv, for det kunde ikke passe, at en ung Knægt kunne det. Hos Mester Hein skulde jeg lave en Eger, som jeg lavede, som jeg var vant til det. Da jeg var færdig, kom Mester Hein med en af sine, at saadan skulde en Eger være. Men de Fyre blev da nødt til at give mig Svendebrev. Jeg havde jo Vidner.

Rasmus lavede til Svendestykke en stor Svensknøgle, som han selvfølgelig heller ikke havde lavet selv. Men vi havde nu Vidner nok. Rasmus fik udlært som Smed og Mekaniker.

De sidste to Aar fik vi saa Kostpenge for at bo og spise hjemme. Saa fik vi hver Uge Lompepenge af Far, det første Aar en Krone, og det sidste Aar to Kroner. Saa købte vi Værtøj, den gang fik man noget for en Krone, man kunde blandt andet dengang købe halvfærdigt Værtøj, som vi saa lavede færdigt. Naar vi bragte Vogne til Kroerne, hvor de Bønder der havde købt dem, opholdt sig, fik vi gerne hver en 25 Øre. Det var ogsaa mange Penge for en Lærling. Desuden tjente vi lidt ved at male Arbejdsvogne, og lave lidt for Bekendte. For at male en Vogn to gange, fik vi fem Kroner.

Mine Arbejdspladser.

Første Arbejdsplads efter Læretiden var hos Karetmager Jensen i Rødding, (Spøtrup) i Sommeren 1926. Kost og Logi plus 1,50 Kr. om Dagen. Vinteren 1926-27, lidt Postudhjælper. Ugeløn 48 Kr. Dengang en god Løn. I Vinteren 26-27, fra 1. II. 26-13. 27, fjerde Karl hos Gaardejer L. Lyk i Tved ved Tønder. Løn: Kost og Logi plus 1,50 Kr. om Dagen. Fik tilbudt Pladsen som anden Karl, men fik Arbejde i mit Fag et par Mdr. hos Roost. I Sommeren 1927 i Arbejde hos Karetmager Jørgensen i Esbjerg. Tarifløn. Var om Efteråret i Høsten og Postudhjælper.

Saa fik Rasmus og jeg Arbejde hos J. H. Jensen i Højer. Vi boede Hjemme, Kørte hver Dag med Toget. Lønnen var 25 Kr. om Ugen. Rejste om Efteråret til Hannibal Jensen i Tved ved Svendborg, hvor jeg fik Kost og logi og 25 Kr. om Ugen.

I Januar 1928, ringede Jensen Højer saa om at begynde hos ham igen. Lønnen var Kost og Logi og 25 Kr. om Ugen. Man var jo glad for i det hele taget at faa Arbejde. Den gang arbejdede man alle Steder 10 Timer daglig. I 1930 steg Lønnen til Logi plus 50 Kr. om Ugen, saa skulde vi selv sørge for Kosten.

I 1936 kom Fagforeningen i-gemmen, da man i København nægtede at arbejde med de Vogne der blev lavet hos os. Saa kunde det pludselig gaa med 48 Timer og mere i Løn. Lige inden Krigen fik en Karetmager 1,35 Kr. i Timen. En god Løn den gang. En Mekaniker fik 1,25 Kr.

Da Danmark blev besat 1940, blev vi alle arbejdsløse. Af Fagforeningen fik vi Paabud om, ikke at nægte at arbejde for Tyskerne. Jeg fik saa Arbejde som Snedker ved det Tyske Brandværn i Aalborg-West-Flyveplads. Efter 7-8 Mdr. fik Jensen Arbejde igen, og jeg rejste hjem igen. Under Krigen maatte jeg saa svejse elektrisk i godt et Aar. paa noget Jernarbejde. Men saa fik vi noget Karrosseriarbejde igen, og vi lavede ogsaa Beboelsesvogne. Her maatte jeg saa kalde mig Værkfører. Mens jeg svejsede, maatte jeg melde mig om i Smeden's Fagforening, her var jeg Medlem fra den 24. 10. 41. til den 28. 1. 43.

Efter Krigen vander nogle Aar Arbejde igen hos Jensen, Højer. Men fra 1954 maatte jeg tage andet Arbejde indimellem, eller var Arbejdsløs. Fra den 1. 4. 55. til den 8. 12. 56. arbejdede jeg som Upretter ved "Tønder Automobilhandel". Var saa tilfældigt i Arbejde eller arbejdsløs.

Den 18. 2. 57. begyndte jeg hos P. Petersen i Aabenraa. Her var jeg til ca. den 1. 7. 57. da jeg fik fast Arbejde som Høvlemester hos "Voetmanns Tømerhandel". Jeg var der indtil min 67. aarige Fødselsdag. den 26. 10. 1974. I alt i 17. Aar.